

ПРЫКЛАДНАЕ КАЛЯНДАРНА-ТЭМАТЫЧНАЕ ПЛАНАВАННЕ. БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА

10 КЛАС (базавы ўзровень)

(53 гадзіны)

Беларуская літаратура: вучэб. дапам. для 10 кл. агульнаадукац. устаноў з беларус. і рус. мовамі навучання / З.П.Мельнікава [і інш.]; пад рэд. З.П.Мельнікавай, Г.М.Ішчанка. – Мінск: Нац. ін-т адукацыі, 2016.

№ урока і дата правя- дзення	Тэма ўрока	Коль- касць гадзін	Мэты вывучэння тэмы	Характарыстыка асноўных відаў і спосабаў дзейнасці	Дамашняе заданне
1	2	3	4	5	6
БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА ПЕРШАЙ ТРЭЦІ ХХ СТ. (14 гадзін і 2 гадзіны на творчую работу)					
Беларуская літаратура першай трэці ХХ стагоддзя (1 гадзіна)					
1	Беларуская літаратура першай трэці ХХ стагоддзя: агульны агляд	1	Пазнаёміць вучняў з асаблівасцямі вывучэння курса літаратуры ў 10 класе, даць характарыстыку літаратурна-грамадскаму руху ў 20-я гады, засяродзіць увагу на пераемнасці ў развіцці літаратуры з «нашаніўскім» перыядам, на ролі літаратурных аб'яднанняў «Маладняк», «Узвышша», «Полымя» ў гісторыі айчыннага пісьменства, паказаць уплыў грамадскіх падзей на праблематыку і вобразную сістэму мастацкіх твораў. Развіваць аналітычнае мысленне вучняў, навыкі слухання і канспектавання. Садзейнічаць выхаванню маўленчай культуры	Складанне тэзіснага плана лекцыі настаўніка. Канспектаванне крытычнага артыкула «Літаратурны працэс. Рэалізм, мадэрнізм і яго плыні» (с. 13-16)	С. 13, пытанні 1-3*

* Аб'ём і змест дамашняга задання настаўнік вызначае дыферэнцыравана, зыходзячы з канкрэтнай адукацыйнай сітуацыі і індывідуальных магчымасцей вучня.

			вучняў, пашыраціх інтэлектуальную прастору		
Максім Гарэцкі (2 гадзіны)					
2	Кароткія звесткі аб жыцці і творчасці Максіма Гарэцкага	1	Зрабіць кароткі агляд жыццявага і творчага шляху М. Гарэцкага — пісьменніка, тэарэтыка і гісторыка літаратуры. Развіваць уменні дзяліць мастацкі твор на сэнсава самастойныя часткі, складаць план апавядання і сцісла пераказаць асобныя яго часткі. Уплываць на фарміраванне пачуцця грамадзянскага абавязку, любові і павагі да роднай зямлі	Праслухоўванне паведамленняў вучняў «Асоба Максіма Гарэцкага, пісьменніка і чалавека», «Творчы шлях Максіма Гарэцкага». Чытанне і першаснае ўспрыманне апавядання «Літоўскі хутарок»	Складзі цытатны план апавядання «Літоўскі хутарок»
3	Гуманістычны пафас апавядання М. Гарэцкага «Літоўскі хутарок»	1	Правесці аналіз зместу апавядання, у аснове якога ўласныя ўспаміны пра Першую сусветную вайну, праз пейзаж, кантрасныя малюнкi, дэталі, мастацкія сродкі мовы паказаць жыццё чалавека ў час ваеннага ліхалецця, беручы пад увагу лёс членаў сям'і Яна Шымкунаса, бескарыслівага, высакароднага, гуманнага чалавека, раскрыць гуманістычны ідэал пісьменніка. Удасканаліваць навыкі аналізу мастацкага твора, развіваць уменне складаць разгорнуты цытатны план апавядання, рыхтаваць вуснае выказванне па пытаннях, якія разглядаліся на ўроку. Фарміраваць адносіны да вайны як да самай злачыннай, антычалавечай з'явы ў свеце, выхоўваць гуманнае стаўленне да людзей і свету	Выбарачны пераказ зместу апавядання на аснове цытатнага плана. Характарыстыка вобразаў Яна Шымкунаса і членаў яго сям'і. Асэнсаванне ролі мастацкай дэталі і пейзажу ў творы. Выяўленне аўтарскай пазіцыі і сваіх адносін да герояў	С. 37-40
Змітрок Бядуля (1 гадзіна)					
4	Кароткія звесткі аб жыцці і творчасці Змітрака Бядулі. Апавяданне	1	Пазнаёміць вучняў з асноўнымі фактамі жыццявага і творчага шляху З. Бядулі. Прааналізаваць апавяданне «Бондар», высветліць тэму, ідэю і мастацкія адметнасці	Віктарына па тэме «Жыццёвы і творчы шлях Змітрака Бядулі». Чытанне і выбарачны пераказ апавядання «Бондар».	С. 46, пытанні 4,5,7

	«Бондар».		твора, ахарактарызаваць вобраз майстра-працаўніка. Удасканалваць навыкі пераказу, адбору тэкставай інфармацыі для характарыстыкі героя. Выхоўваць у вучняў адмоўнае стаўленне да праяўлення чэрствасці і абьякавасці, да эстэтычнай неразвітасці	Характарыстыка вобразаў бондара Данілы і яго жонкі. Выяўленне майстэрства пісьменніка ў перадачы псіхалагічнага стану герояў	
Уладзімір Дубоўка (2 гадзіны)					
5	Уладзімір Дубоўка. Кароткія звесткі аб жыцці і творчасці паэта. Асноўныя матывы лірыкі	1	Пазнаёміць вучняў з асобай паэта У. Дубоўкі, раскрыць тэматыку яго вершаў, прасачыць за тым, як у паэтычных творах аўтар услаўляе сілы народа, духоўнасць, вальналюбства чалавека. Працягваць развіццё навыкаў аналізу паэтычнага твора. Садзейнічаць выхаванню цікавасці да творчай індывідуальнасці паэта	Праслухоўванне паведамлення «Жыццёвы і творчы шлях Уладзіміра Дубоўкі». Чытанне і паўнаwartаснае ўспрыманне вершаў «О Беларусь, мая шывшына...», «Родная мова, цудоўная мова...». Ідэйна-мастацкі аналіз тэкстаў вершаў	Вывучыць на памяць верш «Родная мова, цудоўная мова...»
6	Паэтызацыя красы прыроды, кахання. сувязь лірыкі У. Дубоўкі з традыцыямі фальклору, паэзіяй Я. Купалы, Я. Коласа, М. Багдановіча	1	Вызначыць ідэйна-мастацкі змест лірыкі У. Дубоўкі, у якой паэтызуецца краса прыроды, засяродзіць увагу вучняў на высокай культуры верша, шчырым лірызме, асацыятыўнай вобразнасці, багаці жанравых форм, паказаць сувязь лірыкі паэта з традыцыямі фальклору, паэзіяй Я. Купалы, Я. Коласа, М. Багдановіча. Развіваць уменне адрозніваць асабіста аўтарскае і традыцыйнае ў творы, удасканалваць навыкі аналізу верша. Садзейнічаць выхаванню экалагічнай культуры вучняў, іх дапытлівасці і назіральнасці	Выразнае расказванне на памяць верша «Родная мова, цудоўная мова...». Чытанне і паўнаwartаснае ўспрыманне вершаў «Залатая асенняя раніца», «Пальцы жоўтых кляновых лістоў». Ідэйна-мастацкі аналіз тэкстаў вершаў. Эўрыстычная гутарка (пытанні 1 – 4 на с. 58 вучэбнага дапаможніка). Выяўленне сувязі лірыкі У. Дубоўкі з фальклорнымі і літаратурнымі традыцыямі	С. 58, пытанне 5
Кандрат Крапіва (4 гадзіны)					
7	Кандрат Крапіва – байкапісец,	1	Пазнаёміць з умовамі жыцця і фарміравання творчай індывідуальнасці К. Крапівы,	Складанне храналагічнай табліцы «Жыццё і творчасць	Прачытаць камедыю «Хто

	драматург, вучоны		байкапісца і драматурга. Раскрыць жанрава-тэматычную разнастайнасць байкі, вылучыць у байках асноўныя іх асаблівасці, прасачыць, як у змесце баек высмейваюцца бескультур'е, амаральнасць, некампетэнтнасць, бяздушнае стаўленне да сумленных працаўнікоў, самаўпэўненасць, нахабства, тупасць, падхалімства і іншыя чалавечыя заганы. Развіваць мысленне і творчыя здольнасці вучняў, навыкі выразнага чытання, аналізу алегарычнага твора. Уплываць на фарміраванне станоўчых маральных якасцей асобы	Кандрата Крапівы» на аснове артыкула вучэбнага дапаможніка (с. 59-62) і паведамленняў вучняў «Кандрат Крапіва расказвае пра сябе» (на аснове аўтабіяграфіі пісьменніка), «Кандрат Крапіва-камедыёграф», «Кандрат Крапіва-мовазнавец». Чытанне, паўнаватаснае ўспрыманне і аналіз баек «Дыпламаваны Баран», «Махальнік Іваноў»	смяецца апошнім»
8	Камедыя «Хто смяецца апошнім». Актуальнасць праблем, узятых у камедыі. Канфлікт у п'есе	1	Пазнаёміць з часам напісання і гісторыяй пастаноўкі камедыі, падвесці вучняў да ўсведамлення спецыфікі сатырычнай камедыі. Развіваць навыкі аналізу драматычнага твора, уменне праводзіць сувязь паміж дзеяннямі ў сатырычнай камедыі з канкрэтнымі гістарычнымі праблемамі. Выклікаць цікавасць да асобы драматурга і яго спадчыны, садзейнічаць выхаванню тэатральнага густу вучняў	Знаёмства з гісторыяй стварэння і сцэнічным лёсам п'есы «Хто смяецца апошнім». Дыягнастычная гутарка па змесце твора. Выяўленне сутнасці канфлікту ў п'есе.	Вылучыць эпізоды, якія дапамагаюць раскрыць характары Гарлахвацкага, Зёлкіна, Тулягі, падрыхтаваць іх выразнае чытанне па ролях
9	Маштабнасць сатырычных вобразаў Гарлахвацкага і Зёлкіна. Эвалюцыя характару Тулягі	1	Паглыбіць і ўдасканаліць першапачатковае ўспрыманне твора вучнямі, даць характарыстыку Гарлахвацкаму і Зёлкіну, у вобразах якіх увасоблены такія негатыўныя з'явы, як невуцтва, дэмагогія, падхалімства, прыстасавальніцтва, прасачыць за зменамі, якія адбываюцца ў характары Тулягі, акрэсліць прыёмы стварэння сатырычнага вобраза ў	Характарыстыка вобразаў Гарлахвацкага, Зёлкіна, Тулягі на аснове загадзя складзенага плана і падабраных цытат. Выбарачнае чытанне тэксту па ролях. Мізансцэніраванне асобных сцэн п'есы. Напісанне рэжысёрскіх	Падрыхтаваць маналог-самараскрыццё: I варыянт — Гарлахвацкага, II варыянт — Зёлкіна, III варыянт —

			драматычным творы. Развіваць уменні аналізаваць мастацкі вобраз, складаць план характарыстыкі героя, на падставе тэксту даваць учынкам героя ўласную ацэнку, аргументаваць сваё выказванне. Дапамагчы вучням упэўніцца ў спрадвечнай ісціне: чалавека ацэньваюць не па словах, а па справах, прыстойнасць, духоўная смеласць робяць асобу моцнай	рэмарак да адной са сцэн	Тулягі; С. 76, пытанні 6,7
10	Вобразы-носьбіты аўтарскай пазіцыі: Чарнавус, Левановіч, Вера. Мова персанажаў як сродак раскрыцця іх характараў. Значэнне творчасці К. Крапівы	1	Вызначыць ідэйна-кампазіцыйную ролю вобразаў Чарнавуса, Левановіча, Веры, даць ім характарыстыку, пры аналізе твора назіраць за трапнасцю і выразнасцю маўлення герояў, за мастацкімі сродкамі стварэння гумарыстычнага і сатырычнага, правесці абагульняльную гутарку па п'есе. Развіваць уменне весці дыскусію, аргументаваць ці аспрэчваць выказванне. Паспрыяць выхаванню культуры ўзаемаадносін	Характарыстыка вобразаў Чарнавуса, Левановіча, Веры на аснове загадзя падабраных цытат. Інсцэніраванне адной са сцэн. Супастаўленне твора з яго інтэрпрэтацыяй на сцэне (прагляд і асэнсаванне фотаздымкаў акцёраў у ролі і сцэн са спектакля, прагляд фрагмента спектакля). Абагульняльная гутарка па творчасці К. Крапівы. Канспектаванне крытычнага артыкула вучэбнага дапаможніка «Байка. Сатырчная камедыя» (с. 74-75)	С. 69-73
Міхась Зарэцкі (2 гадзіны)					
11	Міхась Зарэцкі. Кароткія звесткі аб жыцці і творчасці пісьменніка	1	Пазнаёміць вучняў з асобай М. Зарэцкага, для творчасці якога характэрна тэматычная разнастайнасць, вастрыня канфлікту, стварэнне складаных характараў. Развіваць уменні і навыкі самастойнай працы з крыніцамі інфармацыі, звязнае маўленне вучняў. Садзейнічаць станаўленню каштоўнасных	Складанне тэзіснага плана артыкула вучэбнага дапаможніка «Максім Зарэцкі» (с. 80-85). Вуснае выказванне «Міхась Зарэцкі: пісьменнік і чалавек». Чытанне і першаснае	Падрыхтаваць характарыстыку вобразаў Паўла Гуторскага і Ніны Купрыянавай

			арыентацый старшакласнікаў	ўспрыманне апавядання «Ворагі»		
12	Грамадскае асабістае апавяданні М.Зарэцкага «Ворагі»	і ў	1	Правесці аналіз апавядання «Ворагі», скіраваць увагу вучняў на сутыкненне ў творы грамадскага і асабістага, паглыбіць веды вучняў пра стыль пісьменніка. Развіваць уменне знаходзіць у творы мастацкія дэталі і высвятляць іх функцыю, карыстацца рознага роду даведчна-інфармацыйнай літаратурай. Уплываць на фарміраванне духоўнага свету вучняў	Аналітычная гутарка па асэнсаванні ідэйна-мастацкага зместу апавядання (пытанні 1-6 на с. 89-90 вучэбнага дапаможніка). Міні-даследаванне «Мастацкая дэталі і яе роля ў апавяданні»	С. 90-92, скласці тэзісны план
Кузьма Чорны (2 гадзіны)						
13	Кузьма Чорны. Кароткія звесткі аб жыцці і творчасці пісьменніка		1	Пазнаёміць вучняў з асноўнымі этапамі жыцця і творчасці Кузьмы Чорнага, абудзіць цікавасць да яго твораў. Развіваць уменні і навыкі самастойнай працы з крыніцамі інфармацыі, звязнае маўленне вучняў. Выхоўваць актыўную жыццёвую пазіцыю	Абмеркаванне тэзісных планаў. Завочная экскурсія па родных мясцінах Кузьмы Чорнага. Праслухоўванне паведамленняў «Майстэрства Кузьмы Чорнага-празаіка». Складанне сінквейна «Кузьма Чорны»	С. 104, пытанні 1-3
14	Ідэйна-мастацкі змест апавядання Кузьмы Чорнага «Макаркавых Волька»		1	Правесці ідэйна-мастацкі аналіз апавядання, скіраваўшы ўвагу на адлюстраванне ў творы характэрнай для 30-х гадоў ХХ стагоддзя атмасферы падазронасці, недаверу да чалавека. Удасканалваць уменні і навыкі аналізу вобраза-персанажа і праблематыкі твора, выяўлення аўтарскай пазіцыі. Стварыць умовы для засваення вучнямі агульначалавечых каштоўнасцей	Выбарачны пераказ апавядання. Характарыстыка вобразаў галоўнай гераіні і Сафрона Дзядзюлі. Выяўленне аўтарскай пазіцыі ў адносінах да герояў і падзей	Падрыхтаваць матэрыял для напісання кантрольнага сачынення
15 16	Кантрольнае сачыненне па творах беларускай літаратуры першай		2	Развіваць пісьмовае маўленне, лагічнае мысленне. Садзейнічаць развіццю творчага патэнцыялу вучняў, выхаванню літаратурна-лінгвістычнай кампетэнцыі асобы	Напісанне сачынення на адну з прапанаваных тэм «Чалавек і час у творах беларускай літаратуры 20-30 гадоў»	

	паловы XX стагоддзя			XX стагоддзя»;«У пошуках красы і гармоніі» (па лірыцы Уладзіміра Дубоўкі);«Хто ж смяецца апошнім?» (па творах Кандрата Крапівы); «Агульначалавечая праблематыка апавяданняў Міхася Зарэцкага і Кузьмы Чорнага» і інш.	
--	------------------------	--	--	---	--